Zápis

z obhajoby disertační práce pana Mgr. Vladislava Knolla

konané dne 15. 2. 2012

téma práce: „Vliv německého jazyka na kašubštinu a jeho konfrontace s vlivem polštiny“

přítomní: dle prezenční listiny.

Předsedkyně komise paní prof. Hana Gladkova zahájila obhajobu a představila přítomným kandidáta.

Školitel prof. Markus Giger představil průběh studia doktoranda a seznámil komisi s uchazečem a jeho disertační prací.

Kandidát seznámil přítomné se svou disertační prací. Zaměřil se především na inovatiní momenty v ní. Práce podává diachronický pohled na jazykový kontakt na pohraničním území a vliv samotné situace na slovansko-germánských hranicích. Jazyková situace zahrnuje dva jazyky H (polština, němčina) a jeden jazyk L (kašubština). Doktorand ve své práci podrobně popsal pronikání kašubštiny do funkce jazyka H, v níž se dostává v různých údobích do konfrontace a interakce s oběma jazyky H, důsledkem čehož je stav, že literární kašubština nekoresponduje s mluvenou. Dialekty a literární tradice stojí v základu určitého literárního kánonu, jejž lze hodnotit jako dva proudy v literární tradici. V práci je podrobný dialektologický popis kašubštiny a detailní analýza strukturních vlivů němčiny a polštiny tak, jak se projevují v dochovaných psaných textech. V 19. století každý autor psal svým pravopisem – v každém dialektu kašubštiny, ale současná psaná kašubština je naddialektální, i když jde o krátký rozvoj. Místní německé dialektální prvky v kašubštině byly brány jako vlastní, ale prvky z literární němčiny jako cizí.

Poté oponenti pan prof. Tilman Berger a pan prof. Marek Cybulski přednesli závěry svých posudků.

Kandidát pan Mgr. Vladislav Knoll odpověděl na připomínky v posudcích oponentů. Poděkoval oponentům za poznámky a zároveň zdůraznil, že je dobré, že oponenty mají

oboustranný pohled na tento témat, jak německý tak i polský. Objasnil, proč nepojmenovával jednotlivé dialekty, ale použil pro klasifikaci jména autorů, jejichž jazyk zpracovával. Vyjádřil se, že není jisté, zda lze nalézt motivaci nějakého nářečí v používání pro nějaký literární žánr. Zdůraznil, že mluvený jazyk se vzdaluje od psané podoby jazyka, ačkoliv je to poměrně nedávný vývoj.

Oponent pan prof. Marek Cybulski dodal k vystoupení kandidáta, že existuje názor, že by se literární podoba kašubštiny měla přiblížit k mluvené podobě. Oba vyzvedli především to, že podobně zevrubnou a široce koncipovanou práci dosavadní kašubistické výzkumy postrádaly. Celkové hodnocení bylo v obou posudcích velmi pozitivní, byly uplatněny některé dílčí připomínky.

Diskuse:

Vystoupil pan doc. Tomáš Hoskovec. Vyslovil poznámky ohledně názvu práce vyplývající z obecného pojetí pojmu vliv. Zeptal se proč každý stejný jev v němčině a v kašubštině je považován za vliv, proč to není náhoda a vlastní jazyková tendence kašubštiny.

Odpověď kandidáta: Kandidát vysvětlil svůj přístup ve vymezení vlivu: když bereme jevy v kašubštině podobné s polskými jevy, tak jsou považovány za vliv, stejný princip je i s němčinou. Hodnocení musí být založeno na reálných historických sociálních a kulturních faktech, vliv lze spatřovat i ve změně frekvence užívání jistého vyjadřovacího prostředku, který může být jazykovým kontaktem podpořen.

Paní prof. Hana Gladkova poznamenala, že doktorand nad úlohou pojmu vliv už během poslední doby přemýšlel, což se odrazilo v úvahách nad názvem knižního vydání práce, a kniha se bude jmenovat Kašubština a její vývoj z hlediska jazykového kontaktu.

Vystoupil pan prof. Markus Giger. Mimo jiné poznamenal, že při velmi širokém pojetí pojmu vliv by se možná mělo také mluvit o vlivech francouzštiny a latiny na kašubštinu, ale tam právě chybí opora v historických a kulturních faktech.

Kandidát reagoval, že o románské vlivy se též zajímal, v kašubštině lze odhalit nějaké francouzské výrazy, které se ale do ní dostaly přes němčinu.

Vystoupil pan prof. Jiří Marvan. Vysoce hodnotil jak práci, tak i unikátnost jejího zaměření. Provedl paralelu s laštinou Ondry Lysohorského. Uvažoval o tom, co se dá považovat za vliv a co je přirozený vývoj. Zeptal se, kdy byla zformována spisovná kašubština.

Kandidát fundovaně nastínil vývoj kašubštiny jako kulturního jazyka, připomněl, že již v překladech 16. století z němčiny do polštiny jsou hojně představené kašubské jevy, ale za zakladatele literárního jazyka je považován až Florian Ceynowa.

Prof. Marvan upozornil na stále existující názor, že kašubština je dialektem polštiny a zamýšlel se nad vymezením pojmu jazyk a dialekt, mimo jiné též v souvislosti s existencí gramatik daného idiomu. Florian Ceynowa svoji autoritou existenci kašubštiny jako jazyka potvrdil.

Prof. Gladkova vyjádřila názor, že jen napsaní gramatiky a slovníku nějakého dialektu není postačující k tomu, aby se utvořil samostatný jazyk.Je rozdíl mezi existencí jazyka a jeho metajazykové reflexe.

Prof. Cybulski dodal, že kašubština je součástí různých pčirozených komunikačních sfér života (církev, škola, rodina), a to znamená, že jazyk je a rozvíjí se.

Vystoupila paní doc. Mira Nábělková. Zeptala se analogii jazykového rozvoje a situaci ve slovenštině, jež kandidát zmínil ve své práci. Zda tuto analogii kandidát hledal záměrně nebo mu přirozeně vyplynula z typologie jazykové situace?

Odpověď zněla, že když kandidát na popis slovenské situace narazil v odborné literatuře, paralela se mu jevila natolik zajímavou, že se rozhodl o ní v práci zmínit.

Doc. Tomáš Hoskovec se zeptal, zda kašubština má v současnosti status regionálního jazyka?

Kandidát tento status potvrdil a fundovaně popsal současnou právní úpravu kašubštiny, kdy pokud se v obci přihlásí víc než 20% obyvatel ke kašubské národnosti, je podle zákona kašubština považována za pomocný jazyk.

Tímto diskuse byla uzavřena a doktorand poděkoval za dotazy a poznámky.

Poté proběhlo tajné hlasování a byly vyhlášené jeho výsledky:

Komise navrhla udělit panu Mgr. Vladislavu Knollovi titul doktor (PhD.).

Zapsal: Bc. Oleksandr Sukhanek

Podpis předsedkyně komise: